

Ю.В. Золотницька, канд. екон. наук, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Житомирський національний агроекологічний університет, м. Житомир, Україна

СПЕЦІАЛЬНИЙ РЕЖИМ ПРЯМОГО ОПОДАТКУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Ключові слова: спеціальний режим оподаткування, спрощена система оподаткування, обліку та звітності, єдиний податок.

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності – особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків та зборів, за Податковим кодексом України, на сплату єдиного податку з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності. Застосування спеціального режиму оподаткування сільськогосподарських товаровиробників покликане забезпечити раціональний перерозподіл податкового навантаження між економічними суб'єктами, вдосконалити процедури податкового адміністрування та спростити податковий облік.

Позитивним у застосуванні спеціального режиму прямого оподаткування агропромислових товаровиробників є його прозорість та простота у нарахуванні податку. Проте питання щодо забезпечення фіскальної та регулюючої функції такого режиму оподаткування, дотримання принципів справедливості в оподаткуванні суб'єктів аграрного сектору залежно від їх розмірів та обсягів виробництва лишаються відкритими.

Теоретичні та практичні аспекти оподаткування сільськогосподарських підприємств розглядали у своїх працях учені-економісти П.М. Гарасим, М.Я. Дем'яненко, Д.І. Дема,

П.А. Лайко, С.О. Осадчий, Л.Д. Тулуш та інші. Науковцями було досліджено широке коло питань стосовно ефективності застосування спеціального режиму оподаткування в аграрному секторі, дотримання фіскальної та регулюючої функції ФСП. Було встановлено, що нинішня фіскальна політика держави відносно аграрного сектору економіки не відзначається комплексністю та системністю, має певні недоліки, що не забезпечують формування сприятливого інституційного середовища та вирівнювання умов господарювання в галузі [3].

З огляду на зазначене, питання ефективності застосування спеціального режиму прямого оподаткування суб'єктів аграрного сектору в межах змін податкового законодавства потребують подальшого дослідження.

Із введенням в дію Закону України № 71–VIII [2] суттєво змінилися правила оподаткування, у тому числі і для суб'єктів аграрного сектору. Формально припинив своє існування фіксований сільськогосподарський податок, який було замінено на Єдиний податок Спрощеної системи оподаткування. Колишні платники ФСП з 1 січня 2015 р. стали платниками єдиного податку четвертої групи зі збереженням бази оподаткування цього податку – нормативної грошової оцінки одного гектара сільськогосподарських угідь з урахуванням коефіцієнта індексації.

Завдяки застосуванню коефіцієнта індексації та збільшення розміру ставок єдиного податку для платників четвертої групи значно зросло фіскальне значення цього податку (табл.).

Таблиця

Порівняльний аналіз показників для нарахування ФСП та єдиного податку четвертої групи

Показники	Значення		Зміна значень, +, -, %
	до 31.12.2014 р. (ФСП)	з 01.01.2015 р. (Єдиний податок четвертої групи)	
Нормативна грошова оцінка ріллі, тис. грн	20,6	25,7	+24,7
Коефіцієнт індексації	$(124,9^* - 10)/100 = 1,149$	$124,9^*/100 = 1,249$	+ 8,7
Ставка єдиного податку (ФСП) від грошової оцінки землі, %			
- рілля	0,15	0,45	у 3 рази
- землі водного фонду	0,45	1,35	у 3 рази
- сільгоспугіддя закритого ґрунту	1,0	3,0	у 3 рази

* Індекс інфляції, зафіксований Держкомстатом за 2014 р.

Такий методичний підхід запровадження єдиного податку для сільськогосподарських підприємств дозволив збільшити рівень їх податкового навантаження, яке стало зіставним з іншими система оподаткування (загальна система або спрощена система третя група). Проте головний недолік ця методика не усунула, адже весь податковий тягар так і лишився перекладеним на землю, а рівень прибутковості, ефективності використання праці та активів аграріїв лишилися поза увагою.

Відомо, що між сільськогосподарськими товаровиробниками щодо рівня їх прибутковості та розмірів існує суттєвий диспаритет. Так, чим більші площі сільськогосподарських угідь має у своєму розпорядженні господарство, тим меншим рівнем ризикованості супроводжується процес виробництва та, відповідно, вища ймовірність отримання високих економічних показників. Особливо це стосується агрохолдингів.

У зв'язку з цим малі сільськогосподарські товаровиробники, фермерські господарства за умови отримання збитків мають однакове податкове навантаження в розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь, як і великі агрохолдинги.

Також цим підходом до оподаткування не враховано галузеві особливості сільськогосподарського товаровиробництва. Зокрема, це стосується галузі тваринництва (підгалузі – свилярство, птахівництво), специфіка виробництва в якій дозволяє отримувати високі прибутки з відносно невеликих площ угідь.

Отже, проблема дотримання принципів справедливості в оподаткуванні суб'єктів аграрного сектору так і лишилася невирішеною, а регулююча функція не забезпечена. Тому з метою забезпечення передумов розширеного відтворення та дотримання принципів справедливості в оподаткуванні сільськогосподарських товаровиробників слід врахувати їх

організаційно-правові форми господарювання, використовувані ними площі сільськогосподарських угідь та галузеві особливості.

Список використаних джерел: **1.** *Податковий Кодекс України* від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>. **2.** *Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи* [Електронний ресурс] : Закон України від 28.12.2014 № 71-VIII. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511. **3.** *Тулуш Л. Д.* Податкове регулювання розвитку агропромислового виробництва: стан та перспективи [Електронний ресурс] / Л. Д. Тулуш. – Режим доступу : http://sophus.at.ua/publ/2014_04_17_18_kampodilsk/sekcija_7_2014_04_17_18/podatkove_reguljuvannja_rozvitku_agropromislovogo_virobnictva_stan_ta_perspektivi/57-1-0-937.